

МИКОЛА ПЕТРОВИЧ КНИШ (до 70-річчя від дня народження)

Виповнилося 70 років від дня народження відомого українського орнітолога Миколи Петровича Книша. Знаний в Україні й за її межами науковець, який усього себе присвятив вивченню життя птахів. Людина енциклопедичних знань у різних галузях природознавства, він також добре знає поезію й літературу. А ще він гарний художник. Його малюнки аквареллю захоплюють. Уміння проілюструвати лекцію за допомогою крейди на дошці поступово втрачається завдяки сучасним технічним засобам, але в Миколи Петровича це не просто вміння, а безумовно талант.

Народився ювіляр на Сумщині в селі Шаповалівка Котопського району 1 січня 1946 р. Захоплення природою привело його після закінчення школи в 1962 р. до Сумського державного педагогічного інституту імені А.С.Макаренка. Учителем і наставником його в інституті став відомий зоолог М.Є. Матвієнко, якого Микола Петрович завжди згадував із теплотою, а у 2009 р. підготував до друку й організував видання його книги по птахів Сумщини, написаної ще на початку 1970-х рр., але так і не опублікованої.

З того часу майже півстоліття життя, педагогічна й наукова діяльність М.П. Книша були пов'язані з цим вузом (нині Сумський педуніверситет). У 1967 р. він закінчив біологічний факультет із подвійною спеціальністю – учитель біології та англійської мови. Після служби в Радянській Армії в 1968 р. повернувся на кафедру зоології, на якій пройшов шлях від асистента до доцента, а згодом і завідувача. У 1984–1985 рр. навчався в аспірантурі при Харківському державному університеті ім. О.М. Горького (нині Харківський національний ім. В.Н. Каразіна) в І.О. Кривицького. У 1987 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Биологические особенности сорокопуга-жулана как фонового вида Лесостепной полосы УССР».

Із 2010 р. Микола Петрович працює в Гетьманському національному природному парку на посаді заступника директора з наукової роботи.

За роки роботи М.П. Книш проявив себе як висококваліфікований фахівець, педагог та організатор. Спільно з ученими Національної Академії наук України він брав участь в обґрунтуванні створення діючого Деснянсько-Старогутського, а також проєктованих Середньосеймського та Шосткинського національних природних парків.

Регулярно здійснював експедиційні дослідження в різних районах Сумської області з метою виявлення та наукового обґрунтування перспективних територій для заповідання, вивчав стан об'єктів природно-заповідного фонду.

Тисячі вихованців Миколи Петровича із захопленням згадують його талант викладача. Лекції завжди відрізнялися міждисциплінарними зв'язками, цікавими прикладами із власного досвіду, захопленими розповідями. М.П. Книш завжди толерантно і з повагою ставився до студентів, як наслідок – не підготуватись до іспиту із зоології хребетних було соромно. Польові практики з Миколою Петровичем пам'ятають усі випускники, вони не були суто зоологічними, тут було багато ботаніки, геології, екології, історії рідного краю, поезії та ін. І як не дивно, ця «зайва», а насправді взаємодоповнююча інформація, приводила до того, що випускники 15–20 річної давнини й зараз досить легко можуть назвати види птахів (з їх латинськими назвами), які співають навколо.

Наукові публікації М.П. Книша добре відомі не тільки в Україні, а й за її межами. Вони цитуються в авторитетних журналах і монографіях. Його роботи привертають увагу фундаментальністю й чіткістю викладу, широтою охоплення, багатством інформації. За десятки років досліджень ученим зібраний колосальний матеріал, який дає змогу всебічно охарактеризувати поширення, екологію, поведінку різних видів птахів, та й не тільки птахів. При цьому він тісно співпрацює з аматорами, даючи їм можливість долучитися до серйозної наукової роботи.

Активно допомагає Микола Петрович колегам з інших регіонів. Так, студенти, аспіранти й викладачі Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди щиро вдячні йому за сприяння в організації науково-дослідної роботи на Сумщині, переданні знання та досвід. Для більшості з них М.П. Книш є прикладом грамотного планування вивчення птахів у природі, чіткості в обробці отриманого матеріалу та його обговоренні з використанням бібліографічних даних.

Бажаємо ювіляру ще на багато років здоров'я і творчого натхнення, реалізації планів і нових наукових досягнень.

**В.І. Кочубей, О.В. Говорун,
А.Б. Чаплигіна, В.М. Грищенко**